

FFORWM MYNEDIAD LLEOL BRO MORGANNWG

Cofnodion cyfarfod a gynhaliwyd ar 4 Mehefin 2026.

Yn bresennol: H. Allaway, I. Fraser, K. Hansen, P. Hawkins, S. James, K. Lucas, D. Shields, G. Thomas, F. Waters a'r Cynghorydd E. Williams.

Hefyd yn bresennol: G. Davies (Ysgrifennydd), A. Briscoombe, D. Hunt ac S. Thomas (Cyngor Bro Morgannwg).

(a) Ymddiheuriadau am Absenoldeb –

Derbyniwyd y rhain gan M. Elias Jones, W. Fear, J. Lovell, S. McMillan a P. Walsh.

(b) Cofnodion –

CYTUNWYD – CYMERADWYO cofnodion y cyfarfod a gynhaliwyd ar 23 Hydref, 2025 fel cofnod cywir.

(c) Cyflwyniad gan yr Aelodau –

Cyflwynodd yr aelodau eu hunain, gan amlinellu eu cefndiroedd, eu sgiliau a'u diddordebau.

Ymhlith y meysydd arbenigedd allweddol a gynrychiolwyd roedd:

- Cynnal a chadw hawliau tramwy a chydlynw gwirfoddolwyr (Valeways, Ramblers);
- Ymgysylltu â'r cyhoedd a chysylltu â'r gymuned;
- Hyrwyddo cerdded, rhedeg a hamdden awyr agored;
- Mynediad i farchogaeth ac eiriolaeth llwybrau ceffylau;
- Cyfathrebu (cyd-destun GIG/iechyd cyhoeddus);
- Cyllid a llywodraethu;
- Gwybodaeth leol a phreswyliaeth hirdymor.

Amlygodd datganiad ysgrifenedig gan Joselle Lovell:

- Dros 20 mlynedd o brofiad mewn datblygu a chynhwysiant cymunedol;
- Arweinyddiaeth strategol mewn gwasanaethau cynhwysol;
- Cyfranogiad gweithredol mewn mynediad i farchogion (Grŵp Llwybrau Ceffylau SAFE);
- Ymrwymiad i gydbwyso mynediad cyhoeddus â buddiannau rheoli tir.

CYTUNWYD – Y dylid nodi bod gan y Fforwm sylfaen sgiliau eang ac amrywiol ar draws mynediad, hamdden ac ymgysylltu cymunedol.

(d) Cylch Gorchwyl –

Cyflwynwyd y Cylch Gorchwyl, a gytunwyd yn wreiddiol yn 2022.

Pwyntiau Allweddol:

Rôl gynghorol oedd gan y Fforwm, gan roi canllawiau ar wella mynediad cyhoeddus i dir ar gyfer hamdden.

Rhaid i gyngor gydbwyso:

- Amgylcheddol;
- Economaidd;
- Buddiannau cymdeithasol a rheoli tir.

Swyddogaethau Craidd:

- Cefnogi gweithredu hawliau mynediad (gan gynnwys mynediad arfordirol);
- Gwella rhwydweithiau hawliau tramwy;
- Cyfrannu at strategaethau mynediad a hamdden.

Egwyddorion Gweithredu:

- Dull cynhwysol ac adeiladol;
- Gweithio o fewn canllawiau cenedlaethol;
- Ceisio consensws lle bo modd;
- Cyflwyno gwahanol safbwyntiau'n glir lle na ellir cyrraedd consensws.

Aelodaeth:

- Cynrychiolaeth gytbwys o fuddiannau;
- 10–15 aelod;
- Gofyniad am wybodaeth ac ymrwymiad perthnasol.

Cyfarfodydd:

- O leiaf ddwywaith y flwyddyn (fel arfer 2–3 cyfarfod);
- Ymweliadau safle ychwanegol i adolygu datblygiadau'r rhwydwaith.

Wedi hynny,

CYTUNWYD – Y dylid derbyn y Cylch Gorchwyl a'i gario ymlaen am y cyfnod tair blynedd nesaf.

(e) Cyflwyniad i'r Tîm Hawliau Tramwy –

Rhoddodd D. Hunt (Rheolwr Mynediad i Gefn Gwlad) drosolwg o'r Tîm Hawliau Tramwy, a oedd hefyd yn cynnwys gwybodaeth ar gyfer yr eitem Agenda ganlynol – Hawliau Tramwy ym Mro Morgannwg.

Fel trosolwg, dywedodd D. Hunt fod y Tîm yn cynnwys 3 swyddog yn rheoli rhwydwaith helaeth y Fro a'i fod yn cael ei arwain gan y Cynllun Gwella Hawliau Tramwy (CGHT).

Roedd y Prif Gyfrifoldebau'n cynnwys:

- Cynnal a chadw llwybrau (arwyneb, clirio llystyfiant);
- Amnewid strwythurau (e.e. camfeydd, gatiau);
- Cynnal a chadw'r Map a'r Datganiad Terfynol;
- Prosesau cyfreithiol (gwryiadau, addasiadau, ymholiadau cyhoeddus);
- Gorfodi rhwystrau.

O ran fframwaith cynnal a chadw ar gyfer cynnal a chadw'r rhwydwaith, roedd system flaenoriaeth wedi'i graddio o 1 i 6. Roedd blaenoriaeth 1 yn cynrychioli risg diogelwch ac roedd blaenoriaethau is yn gysylltiedig ag arwyddion a marciau ffordd. Cafodd llwybrau a hyrwyddwyd flaenoriaeth uwch ac roedd dibyniaeth fawr ar grwpiau gwirfoddol ar gyfer gwaith â blaenoriaeth is.

O ran cyllid, roedd y gyllideb graidd yn gyfyngedig, gyda chyllid grant gan Cyfoeth Naturiol Cymru neu Lywodraeth Cymru yn hanfodol. Yn nodweddiadol, roedd prosiectau hawliau tramwy neu fynediad yn cael eu hariannu 75% gyda 25% yn ofynnol gan y Cyngor. Yn aml, roedd rholio llwybr arfordirol yn cael ei ariannu'n llawn.

Defnyddiwyd y Grant Gwella Mynediad ar gyfer gatiau, arwynebau, llwybrau pren.

Gan symud ymlaen at ymgysylltu â rhanddeiliaid, amlinellodd D. Hunt fod gan y Cyngor bartneriaethau cryf â llawer o sefydliadau allanol fel Valeways, Cymdeithas y Cerddwyr a Chymdeithas Ceffylau Prydain (BHS). Cefnogodd arolygon gwirfoddolwyr fonitro cyflwr y rhwydwaith.

Ymhlith yr heriau allweddol i'r Tîm Hawliau Tramwy roedd:

- Adnoddau cyfyngedig yn erbyn rhwydwaith mawr;
- Dibyniaeth ar grantiau allanol; a'r
- Angen blaenoriaethu'n llym os bydd cyllid yn cael ei leihau.

Trafodwyd amrywiaeth o bwyntiau gan y Fforwm megis:

- Mynediad a Rheoli Tir – Rheoli mwy o ddefnydd hamdden, effaith digwyddiadau wedi'u trefnu ar dir fferm a phwysigrwydd cyfathrebu â thirfeddianwyr;
- Atebolrwydd ac Yswiriant – Fel arfer, roedd grwpiau wedi'u trefnu yn cario yswiriant ac roedd unigolion yn cymryd rhan ar eu risg eu hunain. Roedd asesiadau risg yn hanfodol ar gyfer gweithgareddau wedi'u trefnu;
- Llwybrau Caniataol – Gall thirfeddianwyr dynnu mynediad yn ôl, gallai cytundebau ffurfiol sicrhau mynediad tymor hwy ac roedd yn bosibl i lwybrau anffurfiol ddod yn hawliau tramwy ffurfiol dros amser;
- Materion Llwybr Arfordirol – Roedd colli llwybrau oherwydd erydiad yn gyffredin, roedd defnyddio cytundebau "rolio'n ôl" gyda thirfeddianwyr a gorchmynion creu cyfreithiol yn bosibl ond yn gymhleth ac yn gostus;

- Rôl Strategol y Fforwm – Rhoddwyd pwyslais ar rôl gynghori strategol, nid rôl weithredol nac yn seiliedig ar gwynion. Pwysigrwydd argymhellion yn seiliedig ar dystiolaeth.

CYTUNWYD – Y dylid nodi bod y Fforwm Mynediad Lleol yn llwyfan gwerthfawr ar gyfer deialog adeiladol.

(f) Hawliau Tramwy ym Mro Morganwg –

Darparwyd trosolwg o Hawliau Tramwy ym Mro Morganwg yn yr Eitem Agenda flaenorol.

(g) Gweithdrefn ar gyfer Hawlio Treuliau –

Cynghorodd yr Ysgrifennydd y gall Aelodau hawlio treuliau teithio am 45c y filltir, er bod cynnydd posibl i 55c yn yr arfaeth adolygiad.

Rhaid cyflwyno hawliadau o fewn 3 mis a rhaid eu cyflwyno drwy broses swyddogol (manylion banc yn cael eu trin ar wahân).

(h) Penodi Cadeirydd ac Is-gadeirydd –

Amlinellodd yr Ysgrifennydd y broses ar gyfer dewis Cadeirydd ac Is-gadeirydd, yn unol â'r wybodaeth a ddarparwyd yn y papurau agenda.

Nodwyd bod yn rhaid i'r penodiadau ddigwydd yn y cyfarfod nesaf trwy bleidlais gyfrinachol os oedd mwy nag un enwebiad.

Ar gyfer swydd y Cadeirydd, yn ystod y cyfarfod derbyniwyd un enwebiad gan P. Hawkins. Roedd angen cyflwyno enwebiadau pellach trwy e-bost i'r Ysgrifennydd erbyn 5.00 p.m., 6 Gorffennaf 2026.

(i) Agenda ar gyfer Cyfarfod y Fforwm Mynediad Lleol – Dydd Mawrth, 14 Gorffennaf, 2026 am 5.00 p.m. –

Amlinellodd yr Ysgrifennydd yr eitemau agenda arfaethedig ar gyfer cyfarfod nesaf y Fforwm Mynediad Lleol ar 14 Gorffennaf, 2026, fel a ganlyn:

1. Penodi Cadeirydd.
2. Penodi Is-gadeirydd.
3. Cofnodion y Cyfarfod Blaenorol.
4. Ymddiheuriadau am Absenoldeb.
5. Rôl a gwaith y Tîm Hawliau Tramwy/Mynediad i Gefn Gwlad.
6. Trosolwg o grantiau ariannol hawliau tramwy.
7. Cynlluniau Gwella Hawliau Tramwy - Amcanion.
8. Map Diffiniol – trosolwg.

9. Gorchmynion Addasu Cyfreithiol – trosolwg.
10. Arolwg o'r rhwydwaith – proses ar gyfer adrodd am faterion.

Gwahoddwyd yr aelodau i gynnig eitemau ychwanegol a chynghori'r Ysgrifennydd drwy e-bost.